

TÜRK BASIN HAYATINDA DEMİRKIRAT GAZETESİ VE FİKRET KARAKOYUNLU

Alev GÖZCÜ*
Fevzi ÇAKMAK**

ÖZ

Türkiye’de İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan Demokrat Parti’nin kuruluş sürecinde, İstanbul’da yayın hayatına başlayan Demirkırat gazetesi muhalefetin sesi olmuştur. Demirkırat gazetesi ilk sayısının 27 Mayıs 1947’de çıkarmış olup başlangıçta Pazartesi, Perşembe günleri olmak üzere haftada iki gün yayımlanmıştır. Kendisini “siyasi demokrat gazete” olarak tanımlayan gazeteyi, Türkiye’nin önemli siyasetçilerinden ve devlet eski bakanlarından biri olan Yılmaz Karakoyunlu’nun babası Fikret Karakoyunlu çıkarmıştır. Fikret Karakoyunlu, Türkiye’nin değişik yerlerinde kaymakamlık görevinde bulunmuş, uzun yıllar devlet hizmetinde görev yapan biriydi. Fikret Karakoyunlu, siyaset yapma arzusuyla Demokrat Parti’nin kuruluş sürecinde yer almış, çıkardığı gazetenin imtiyaz sahibi ve aynı zamanda yazarı olarak, gazetesinde etkili yazılar kaleme almıştır. Gazetenin yazı işlerini fiilen idare eden kişi Türk basın hayatının önemli bir ismi Bedii Faik Akın’dı. Gazetenin yazarları arasında Fikret Karakoyunlu ve Bedii Faik’in yanı sıra dönemin önemli isimlerinden Kenan Öner, Samed Ağaoğlu gibi isimler de yer almıştı. Karakoyunlu ailesinden temin edilen belge ve bilgiler yanında İçişleri Bakanlığı arşivi ile Demirkırat gazetesinin çeşitli nüshalarından faydalanılarak, Demirkırat gazetesi ve Fikret Karakoyunlu hakkında bir bilimsel çalışma ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Basın, Bedii Faik, Demirkırat, Demokrat Parti, Fikret Karakoyunlu.

* Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, alev.gozcu@deu.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0003-1537-6281>)

** Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, fevzi.cakmak@deu.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-0030-400X>)

THE ROLE OF “DEMİRKIRAT” NEWSPAPER IN TURKISH PRESS HISTORY AND FİKRET KARAKOYUNLU

ABSTRACT

The newspaper Demirkırat initiated its publishing activities in Istanbul during the foundation process of the Democratic Party, which was established in Turkey upon the World War II, and soon became the voice of the opposition. Demirkırat issued its first copy on May 27, 1947 and in the beginning, it was published twice a week, namely on Mondays and Thursdays. The newspaper, which defined itself as a “democratic political newspaper”, was issued by Fikret Karakoyunlu, the father of a prominent politician and a formerly minister of state in Turkey. Fikret Karakoyunlu engaged in government services for long years, serving as a district governor in various regions of Turkey. He involved in the foundation process of the Democratic Party, intending to commit political activities, and he penned quite influential articles in the newspaper he published as an author besides being the beneficiary of it. Who virtually led the editorial department of the newspaper was Bedii Faik Akın, who was a key person in the Turkish media history. Among the authors of the newspaper were the leading figures of the period such as Kenan Öner and Samed Ağaoğlu, in addition to Fikret Karakoyunlu and Bedii Faik. We attained to compose a scientific paper on the newspaper Demirkırat and Fikret Karakoyunlu, practising upon a set of documents and various information supplied from Karakoyunlu family, the archive of the Ministry of Interior, and certain editions of the newspaper Demirkırat.

Key Words: *Bedii Faik, Demirkırat, Democrat Party, Fikret Karakoyunlu, Press.*

“Fıratla hasbihal...

*İçli, sevdalı Fırat, gururlu kraliçe
Rengin sanki kızarmış, gözyaşı iç içe,
Anlat kaç dertli kızın gözlerinden damladın,
Ruhun gibi senin de söyle hicran mı adın?”*

M. Fikret KARAKOYUNLU

Giriş

İkinci Dünya Savaşı sonrası Türkiye’de yeni bir dönem başlamış; kurulan birden fazla parti ile birlikte Cumhuriyet rejimi çok partili demokratik yaşama geçmiştir. 7 Ocak 1946 tarihinde Celal Bayar’ın genel başkanlığında kurulan Demokrat Parti (DP), ülke içinde başlayan bu yeni süreçte muhalefetin önde gelen aktörü konumunda olmuştu. İktidar partisi Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ile muhalefette öne çıkan Demokrat Parti

arasında başlayan siyasi çekişmeler, kimi zaman karşılıklı kutuplaşma siyasetini beraberinde getirmiş, kimi zaman yerini yumuşa siyasetine bırakmıştır. Çalışmamıza konu olan *Demirkırat* gazetesinin ilk sayısını çıkardığı günler ülke siyasetinde iktidar ile muhalefet partisi arasında gergin bir siyasi ortamın yaşandığı bir dönemdir. Özellikle Başbakan Recep Peker ile muhalefet partisi Demokrat Parti'nin yöneticileri arasında karşılıklı söz düellosu yaşanmış; Demokrat Parti'nin Meclis'ten çekileceği yolunda haberler kamuoyunda dolaşmıştır. Söz konusu gazetenin imtiyaz sahibi Mahmut Fikret Karakoyunlu'dur. Karakoyunlu, Demokrat Parti'nin ülke içindeki teşkilatlanma çalışmalarında yer almış, 1946 seçimleri öncesi hali hazırda yürütmekte olduğu Kaymakamlık görevinden istifa ederek, Demokrat Parti'den milletvekili adayı olarak seçimlere katılmıştır¹.

Fikret Karakoyunlu, ülkenin içinde girdiği bu yeni dönemde bir bürokrat, gazeteci ve siyasetçi kimliği ile Türk siyasetinde yer alan biridir. O'nun tarafından çıkarılan *Demirkırat* gazetesi, yayınlandığı kısa süre boyunca adından söz ettirecektir. Bu çalışmada Türkiye'nin siyasi tarihinde çok önemli bir kavşak noktası olan çok partili hayata geçiş sürecinde, bir bürokratinin düşünce tarzı, nasıl hareket ettiği ve o dönem içinde basının durumu ve hangi şartlar altında çalıştığını Fikret Karakoyunlu ve *Demirkırat* gazetesi üzerinden ortaya konulmuştur.

1. Mahmut Fikret Karakoyunlu

Mahmut Fikret Karakoyunlu

Mahmut Fikret Karakoyunlu, 1906'da (1322) Urfa Siverek'te² dünyaya gelmiş bürokrat, avukat, siyasetçi, gazeteci ve aynı zamanda bir entelektüeldir. Karakoyunlu, bunca farklı kimliği şahsında barındırmış olmasına karşın, yakın dönem siyasi ve kültür hayatımızda adı çok fazla bilinen bir isim olmamıştır. O'nun Demokrat Parti'nin kuruluş sürecinde yer alması, o günlerde *Demirkırat* gazetesini yayımlaması ile birlikte ismi kamuoyunda duyulur olmaya, dikkat çekmeye başlamıştır.

Fikret Karakoyunlu "Oyman" aşireti mensuplarından olup Babası Hüseyin Bey,

¹ "Fikret Karakoyunlu Dosyası", **İçişleri Bakanlığı Arşivi** (Bkz: Ek 2)

² "Fikret Karakoyunlu Dosyası", **İçişleri Bakanlığı Arşivi**

Annesi ise Sacide Hanım'dır. Fikret Bey'in babası Acemoğlu Hüseyin Bey, Siverek'ten Urfa'ya hareket eden Kuvayı Milliye'nin içinde yer almıştır. Fikret Bey, bir dönem aşiretin adı olan "Oyman"ı da soyadı olarak kullanmıştır. Fikret Bey'in bilinen soyadı "Karakoyunlu" ise aşiretin mensubiyetinin adı olduğu için sonradan aileye de asıl soyadı olmuştur. Fikret Bey'in ailesi köy sahibi bir aile olduğu, sosyo-ekonomik durumları itibarıyla buldukları toplum içinde oldukça varlıklı oldukları anlaşılmaktadır. Fikret Bey'in olup bir ablası bir de kız kardeşi vardır. Ablası Huriye Hanım, kız kardeşi ise Hamdiye Hanım'dır³.

Fikret Karakoyunlu iki evlilik yapmıştır. Bu iki evliliğinden toplam sekiz çocuğu olmuştur. İlk evliliğini Adalet Hanım'la yapmış bu evliliğinden bir kız çocuğu olmuştur. Fikret Bey, ikinci evliliğini ise Galata Nahiye Müdürü iken yine İstanbul'da Halıcıoğlu İlkokulu'nda öğretmenlik yapan Melek Hanım'la 1931 yılında yaptı. Melek Hanım da daha önce bir evlilik yapmış olup onun da ilk evliliğinden bir kız çocuğu olmuştur. Ancak Fikret Bey ve Fatma Melek Hanım'ın⁴ evliliklerinden altı çocukları oldu. Bu çocuklardan bir tanesi de bakanlık da yapmış olan, siyasetçi, yazar Yılmaz Karakoyunlu'dur⁵.

Fikret Karakoyunlu ilk ve orta öğrenimini Siverek'te yapmış, ardından bir süre Siverek'te lise öğrenimine devam etmiştir⁶. Siverek'te öğrenci olduğu yıllarda karnesinden derslerinde başarılı bir öğrenci olduğu anlaşılmaktadır⁷. Sonrasında İstanbul'da Kabataş Erkek Lisesi'ne devam etmiş ve oradan mezun olmuştur. Bu lise değişikliğinin gerekçesini oğlu Yılmaz Karakoyunlu, o dönemde Siverek'in varlıklı ailelerinin çocuklarının İstanbul ya da Ankara'da tahsil görmesini tercih etmelerinde göstermektedir. Bu durum Fikret Karakoyunlu için de geçerli olmuştur⁸. Fikret Karakoyunlu, "*Siverek'in sesini duyurmak için 22 Nisan 1923 yılında İrfan Gazete ve matbaasını kuruluşunda yer almış daha sonra Altınışık dergisini*

³ Yılmaz Karakoyunlu İle Yapılan Mülakat, 9 Şubat 2020, Urla

⁴ "Fatüma- Tüz Zehra Melek, Hz. Peygamber'in kızına izafeten yapılmıştı. O tarihte genellikle Fatma ya da Melek adı verilirken "Fatüma- Tüz Zehra" kullanılır "Fatma Melek, Zehra Melek" şeklinde geçerdi. Melek herhangi bir dini hüviyeti olan isim değildir; sosyolojik kıymeti olan bir isimdir. Toplumsal değerleri simgeleyen safiyet üstünlük ölçütüdür. Ama hem Fatma hem Zehra bunların her ikisi de İslamiyet'tedir." Yılmaz Karakoyunlu İle Yapılan Mülakat, 9 Şubat 2020, Urla

⁵ Yılmaz Karakoyunlu İle Yapılan Mülakat, 9 Şubat 2020, Urla

⁶ Mehmet Kurtoğlu, **Kültür Şehir Urfa**, Şanlıurfa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2006, s.60.

⁷ "Fikret Karakoyunlu Dosyası", **İçişleri Bakanlığı Arşivi**

⁸ Yılmaz Karakoyunlu İle Yapılan Mülakat, 10 Haziran 2012, Urla

çıkarmıştır⁹. Yükseköğrenim için Ankara Hukuk Fakültesine gitmiştir. Buradan “Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde okunan derslerden imtihanları neticesinde pekiyi derece Mezuniyet liyakat kesbeden... Mahmut Fikret Bey’e Devletin kanun ve nizamlarının tanıdığı haklardan istifade etmek üzere” diploması verildikten sonra 6 Temmuz 1929 tarihinde mezun olmuştur¹⁰. Sonrasında, Fikret Karakoyunlu 1946 yılında Demokrat Parti’den milletvekili aday olmak için istifa edene kadar, devletin çeşitli kademelerinde görev aldı. Cizre Kaymakamlığı sırasında Türkiye’de ilk defa “Kaymakamlarla Nahiye Müdürlerinin Vazife ve Salahiyetleri” isimli bir kitap yazmıştır¹¹.

Fikret Karakoyunlu, kaymakamlıktan ayrıldıktan sonra avukatlık stajını da yapmıştır.

Fikret Karakoyunlu’nun Görev Yaptığı Yerler ve Tarihleri		
Görev Yeri	Başlama Tarihi	Bitiş Tarihi
Mülga Siverek Vil. Evrak Memuru	15.12.1339	31.03.1340
Urfa Vilayeti Maiyet Memuru	25.07.1929	09.09.1930
Hasköy Nahiyesi Müdürlüğü	17.09.1930	15.03.1931
Galata Nahiyesi Müdürlüğü	16.03.1931	01.02.1932
Fethiye Kazası Kaymakamlığı	11.02.1932	06.09.1933
Cizre Kaymakamlığı	24.09.1933	05.01.1937
Lice Kaymakamlığı	11.01.1937	10.12.1939
Bayburt Kaymakamlığı	28.12.1939	11.07.1942
Uşak Kaymakamlığı	15.07.1942	05.02.1945
Keşan Kaymakamlığı	21.02.1945	03.11.1945
Çorlu Kaymakamlığı	19.11.1945	18.06.1946
İstifa		18.06.1946
Kaynak: “Fikret Karakoyunlu Dosyası”, İçişleri Bakanlığı Arşivi		

Yukarıdaki tablodan da gördüğümüz üzere Fikret Bey, istifa ettiği döneme kadar ki süre içinde Anadolu’nun çeşitli vilayetlerinde görev yapmıştır. Taşra da devleti temsil eden, devlet adına halkın sorunlarına çözüm arayan biridir. Görevi boyunca Türk halkının sıkıntılarını yakından bilen ve gören bir kişidir. Siyasete girdikten sonra, memuriyet hayatı boyunca halkın karşı karşıya kaldığı sorunlara çözüm arayan bir siyaset yürütecektir.

⁹ Kurtoğlu, a.g.e., s. 60.

¹⁰ “Fikret Karakoyunlu Dosyası”, İçişleri Bakanlığı Arşivi.

¹¹ M. Fikret Karakoyunlu (Cizre Kaymakamı), **Kaymakamlarla Nahiye Müdürlerinin Vazife ve Salahiyetleri**, Necmi İstikbal Matbaası, İstanbul, 1934.

2. Bir Entelektüel Olarak Fikret Karakoyunlu

Fikret Karakoyunlu, çok yönlü ve kendini iyi yetiştirmiş bir isimdir. O'nun en dikkati çeken özelliği “dili” yani Türkçeyi kullanmada gösterdiği özendi. Öyle ki Fikret Bey dile ve edebiyata olan düşkünlüğünü, yazdığı iki şiir kitabıyla da göstermişti¹². Fikret Karakoyunlu dil, edebiyat, şiirle ilgilendiği kadar musikiyle de ilgilenmiş olup İstanbul’da “Bülbül Salih’ten keman ve nota dersleri almıştı¹³. Yılmaz Karakoyunlu babasının Türkçeyi kullanma hususunda son derece mahir olduğunu şöyle belirtmektedir:

“Babam gerçekten dili çok iyi kullanırdı... Osmanlıcaya vakıftı. Osmanlıca dil hususiyetlerini bilmece ve tekerlemeler şekline dönüştürecek kadar üstündü. O, sofrada bize bilmecelemlerle dil öğretirdi... Okumaya başladığım tarihlerde Türkiye’de eğitimde dil en önemli unsurlardan bir tanesi sayılırdı. Matematik bilmediğiniz zaman biraz müsamahakâr davranabilirdiler. ‘Canım bu çocuk mühendis olmayacak’ diyebilirdiler. Fakat dil konusunda bir hata işlediğinizde ‘Canım bu çocuk mühendis olacak’ lafı geçerli olmazdı. Hangi eğitim dalını hedeflenmiş olursanız olunuz dilinize fevkalade egemen olmanızı sağlayacak bir müfredat, bir ders programı uygulanırdı. Dolayısıyla dil konusu babamın üstünlüklerini göstermek bakımından önemliydi”¹⁴.

Fikret Karakoyunlu’nun dil konusundaki hassasiyetini *Demirkırat* gazetesinde birlikte çalıştığı gazeteci Bedii Faik’te anılarında değinmiştir:

“Dile her şeyden fazla itina gösterir ve herkesin de göstermesi için dil dökerdi. Bu konuda sual oyunculuğu meşhurdu... Fikret Karakoyunlu’ya göre, Osmanlıca’yı iyi bilip incelemeyen, dili arındırmak mümkün değildi. Güzel de bir benzetmesi vardı: ‘Picasso ancak klasik resimden gelip geçerek, olgunluk saydığı döneme erişmiştir’ der, ama arada bir pek batıcı, pek uydurmalığı belli bir dil kurumu sözcüğü görünce de, ‘Yooo işte bu da Picasso’nun iyice azıttığı tablolarından düşmüş gibi!.. diyerek hemen ‘klasisizme’ yönelirdi. Onun kadar gösterişsiz ve onun gibi gösterişi hiç mi hiç sevmeyen pek az insan vardır. İdareciliğı sırasında en hoşlanmadığı şeyin, resmi bayramlardaki ezberlenmiş,

¹² M. Fikret Karakoyunlu, **Duyuşlar**, Nümune Matbaası, İstanbul, 1932; Fikret Karakoyunlu, **Gönülden Geçenler**, Numune Matbaası, İstanbul, 1943.

¹³ Yılmaz Karakoyunlu İle Yapılan Mülakat, 9 Şubat 2020, Urla

¹⁴ Yılmaz Karakoyunlu İle Yapılan Mülakat, 10 Haziran 2012, Urla

kalıplaşmış donmuş merasim şekilciliği olduğunu söylerken, hepimizi kırıp geçiren çok güzel örnekler verirdi”¹⁵.

Oğlu Yılmaz Karakoyunlu ve en yakın mesai arkadaşı Bedii Faik’in görüşleri ve kendisi tarafından çıkarılan gazetesinde kaleme aldığı yazılarından Fikret Bey’in kalemini ve dilini çok iyi kullandığını görebiliriz.

3. Demirkırat Gazetesi ve Yayın Siyaseti

Fikret Karakoyunlu, kaymakamlık görevinden istifa etmiş, 1946 seçimlerinde Demokrat Parti’den milletvekili adayı olmuş, fakat seçilememişti. Babasının o günlerde siyasete girişi hakkında Yılmaz Karakoyunlu şu ifadelerde bulunmaktadır:

“1946’da Demokrat Parti kurulduğu zaman kuruluşunu takiben ilk teşkilatlanan yer Tekirdağ’dır. Fikret Karakoyunlu o zaman Çorlu Kaymakamıdır... 1946 seçimlerinde CHP’nin yaptığı seçimleri ‘alengirli yaptılar’ derler. CHP’nin Tekirdağ’dan adayı dönemin İçişleri Bakanı Faik Öztrak seçime itiraz etti. Böylece Demokrat Parti’nin Tekirdağ’da seçimi kazanmadığı ilan edildi ve babamla diğer Demokrat Parti milletvekillerine verilen mazbatalar geri alındı. Faik Öztrak kazanmış oldu. 1946 seçimlerinde en önemli şaibelerden biri oldu. Babam bu seçimlerden sonra milletvekili olamadı ama ölene kadar hep Demokrat Parti’nin içinde kaldı. Demokrat Parti’nin o zamanki deyimle “naşir-i efkârı” yani fikirlerini yayacak herhangi bir gazete bulunmadığı için, İstanbul’da “Demirkırat” adında bir gazete kurdu. Fikret Karakoyunlu Demokrat Parti’nin Eminönü İlçe Başkanlığını yaptı. Demokrat Parti’nin iki dönem şehir meclisi üyeliğini yaptı. İki dönem Tekirdağ’dan milletvekili adayı oldu ama Tekirdağ seçimini hep CHP kazandı”¹⁶.

Demirkırat, ilk sayısında “*Millet iradesine dayanan bir idare teessüs etmedikçe: Bizde Demokrasi Bir Hayaldir*” manşeti ile çıkmıştı¹⁷. Gazetenin ismi, Demokrat Parti’nin kurulmasından sonra parti isminin halkın söylemiyle ağızdan ağıza tüm Anadolu’ya yaydığı “*Demirkırat*”tı. Şevket Süreyya, bu durumu şöyle ifade ediyor: “*Partinin adı, Demokrat Parti idi. Ve bu ad halk arasında, daha ilk günlerde, Demir Kırat şeklini aldı*”¹⁸. O güne kadar bu isim altında yayın hayatına giren bir başka yayın organı yoktu. Başlığı altında yer alan “*Siyasi, Demokrat Gazete*” ifadesiyle siyasi

¹⁵ Bedii Faik, *Matbuat Basın derken... Medya*, C/I, Doğan Kitap, İstanbul, 2001, 2. Baskı, s. 105.

¹⁶ Yılmaz Karakoyunlu İle Yapılan Mülakat, 9 Şubat 2020, Urla

¹⁷ *Demirkırat*, 26 Mayıs 1947, s. 1.

¹⁸ Şevket Süreyya Aydemir, *Menderes’in Dramı?*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1969, s. 138.

çizgisini ortaya koyan gazete, dört sayfa olarak Pazartesi ve Perşembe günleri olmak üzere haftada iki gün yayınlanmıştı. Gazetenin sahibi Fikret Karakoyunlu iken, yazı işlerinden sorumlu olan kişi Bedii Faik Akın'dı.

Demirkırat gazetesinin neden ve nasıl çıktığı konusunda en doğru bilgiyi, gazetenin yazı işlerinden sorumlu olan Bedii Faik Akın'dan öğreniyoruz. Bedii Faik, Fikret Karakoyunlu ile Cihat Baban aracılığıyla tanıştığını, bu ilk tanışma sırasında Fikret Bey'in bir gazete çıkarmak istediğini ve yazar olarak kendisinden destek beklediğini, kendisinin de bu yardım teklifini kabul ettiğini ifade etmektedir. Aradan bir zaman geçtikten sonra Fikret Karakoyunlu ile tekrar bir araya geldiklerinde, Karakoyunlu'nun gazeteyi birlikte çıkarmak konusunda teklifte bulunduğuna değinerek, o günlerde aralarında geçenler hakkında şu ifadelerde bulunuyordu:

“Karakoyunlu, haftada iki gün çıkacak bir halk gazetesi istemektedir. Buna ait adı bulup imtiyazı almıştır bile!.. Cebinden çıkardığı imtiyaz belgesini önüme koyarken, ‘aslında ad benim değil, doğruca Türk halkınındır’ demeyi de ihmal etmemiştir. Dediği doğruydu. Demokrat Parti’ye Anadolu çocuğu daha doğduğu gün Demirkırat deyi vermiş ve isim bir anda bütün ülkeye yayılmıştı. Fikret Karakoyunlu’da işte bu adın imtiyazını bence son derece yerinde ve akıllı bir davranışla gazetesine mal etmişti! Nitekim birkaç ay sonra, bu adı satın almak isteyenlerin sayısı hayli fazla olacak ve her seferinde iyi paralar teklif edilecektir. Sözünü bitirince, ‘Hayırlı olsun, bir halk gazetesi için, bu devirde bundan daha çekici bir ad olamazdı, sizi tebrik ederim, inşallah çok da başarılı olursunuz’ demekten kendimi alamamıştım. Ama Karakoyunlu gülmüş ve ‘Yook başarılı olursunuz değil, inşallah başarılı olunuz demenizi istiyorum’ deyivermişti”¹⁹.

Bedii Faik, o günlerde *Tasvir* gazetesi tarafından akşamları çıkarılan *Son Saat* gazetesinde yazı yazıyordu²⁰. Fikret Karakoyunlu, aylar öncesinden

¹⁹ Bedii Faik, **Matbuat Basın Derken... Medya**, C 1, Doğan Kitap, İstanbul, 2001, ss. 89-91.

²⁰ *Tasvir* Gazetesi, kökleri 1862 yılında Şinasi tarafından çıkarılmaya başlayan *Tasvir-i Efkâr* gazetesine kadar dayanan bir yayın organıydı. 1862 yılından 1945 yılına kadar ki dönem içinde *Tasvir-i Efkâr*, *Yeni Tasvir-i Efkâr*, *Tasfir-i Efkâr*, *Tesvir-i Efkâr*, *İntihâb-i Efkâr* ve en son *Tevhîd-i Efkâr* isimleri altında yayınlanmıştır. 1945 yılından sonra Ziyad Ebüzziya ile Cihat Baban tarafından “*Tasvir*” adı altında 1945-1949 yılları arasında toplamda 1.452 sayı çıkarılmıştır. Gazetenin yazar kadrosu içinde Cemil Sait Barlas, Peyami Safa, Nurullah Ataç, Orhan Seyfi Orhon, Fuat Köprülü, Reşat Ekrem Koçu gibi önemli isimler yer almıştır. Ayrıntı için bkz: Nesimi Yazıcı, “*Tasvir-i Efkâr*”, **İslam Ansiklopedisi**, C 40, Türk Diyanet Vakfı Yay., ss. 138-140.; Tahsin Yıldırım, “*Türk Gazetecilik Tarihi Üzerine Bir Deneme* –

çıkacağı gazete için Bedii Faik'i göz hapsine aldığını, uzun araştırmalar sonrası kendisiyle çalışmaya karar verdiğini Bedii Faik'e ifade etmişti. İkili anlaşıldıktan sonra Ankara Caddesi İzzettin Hanı'nda kiraladıkları yerde gazeteyi çıkarmaya başlamışlardı. Gazete için gerekli olacak olan tüm teknik malzeme Fikret Karakoyunlu tarafından önceden hazır edilmişti. Gazetenin kadrosunu ise Bedii Faik Bey oluşturmuştu. Bedii Faik'in gazetenin yayın sorumlusu olduğunu öğrenen *Tasvir* gazetesinin sahibi Cihad Baban, durumdan duyduğu rahatsızlığı kendisi ile paylaşmış ve sonrasında Bedii Faik *Son Saat* gazetesinden ayrılmak zorunda kalmıştı. Bedii Faik'in ayrılmasından sonra yazı işleri müdürü Necdet Baytok ile birlikte Ümit Deniz, Adnan Aktan gibi isimlerde *Tasvir*'i bırakıp *Demirkırat* gazetesine geçmişlerdi²¹.

Demirkırat gazetesini, ilk sayısında “Niçin Çıkıyoruz!” başlığı altında bir yazıya yer verdi. Bu yazıyla, hangi amaçla ve nasıl bir yayın siyaseti izleyecekleri noktasında kamuoyunu bilgilendirmişti. Bu yazıda yer alan ifadelerden bazılarını özetleyerek burada yer verelim:

“...Demirkırat, milletçe yükselmenin ilk ve esaslı amilini apaçık milli irade hâkimiyetinin hakiki manasıyla yürürlükte ve fiilen tatbikte olmasında görmektedir. Demirkırat, ayrıksız bütün vatandaşların teminat abidesi olan Anayasa Hâkimiyetinin ve anayasa ile vatandaşlara sağlanmış olan çeşitli hürriyetlerin kanun diliyle kayıtsız ve şartsız bulunmasına müstak olduğunu hiçbir zaman gizleyemez... Kayıtsız ve şartsız milli hâkimiyet ve garp anlayışında hürriyet idealine gönül vermiş bütün vatandaşların Demirkırat'ta büyük memleket davalarının halk ihtiyaç ve dertlerinin birer birer incelendiğini görerek zevk duymasını temine çalışmak vazifelerimizin başında bulunuyor... Bize öyle geliyor ki, her yaştaki vatandaşlarımız gibi Gençlik de sütunlarımızda kendi kalemle kendi hislerinin ve kendi emellerinin mihraklandığını görerek Demirkırat'a yardımcı olmakta gecikmeyecektir”²².

Bu ifadelerinden de gördüğümüz üzere, gazetenin üzerinde önemle eğildiği konu “Milli İrade” ile “Ulus Egemenliği” kavramlarıydı. Bu söylem

II”, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, S 2 (Temmuz-Aralık 2009), s. 284. *Son Saat* gazetesi 1946-1956 yılları arasında günlük siyasi akşam gazetesi olarak 3.762 sayı yayınlanmıştır. Demokrat Parti'yi destekler bir yayın siyaseti izleyen gazete, Cihad Baban'ın sahipliğinde çıkmıştır. Gazetenin yazı işleri müdürlüğünü Necdet Baytok, ardından Tefik Erol ve Sacit Öget gibi gazeteciler üstlenmişti. Yayın hayatı boyunca İstanbul'un yerel gazetesi gibi yayın yapmıştı. Tahsin Yıldırım, “Türk Gazetecilik Tarihi Üzerine Bir Deneme – II”, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, S 2 (Temmuz-Aralık 2009), s. 256-257.

²¹ Bedii Faik, a.g.e., ss. 91-95.

²² “Niçin Çıkıyoruz”, *Demirkırat*, 26 Mayıs 1947, s. 1.

aynı zamanda Demokrat Parti'nin iktidara yürüyüşünün temel söylemi olan “Yeter Söz Milletindir!” ifadesiyle ortak ahenkte, birebir örtüşüyordu.

Bedii Faik, *Demirkırat*'ı nasıl kurguladıklarını, hangi şartlarda çıkardıklarını ve yayın hayatına başladıktan sonra kamuoyunda yarattıkları etki hakkında şu ifadelerde bulunuyordu:

“... Orta sayfamızın yarısını ‘Demirkırat’ın Mizahı’ başlığı altında, tamamen siyasi olayların alayına ayırdık ve tabii hepsini benim yazmam kararlaştı. İlk sayfadaki küçük fıkram, bir büyüğünü de eklemiş, her sayıya ille de konmasını kararlaştırdığımız manşetlik mesele yazısını Fikret Bey’le birlikte bulup hazırlamamız da buna eklenince, baş kaşıyacak vaktim pek kalmamıştı. Ama ne yapsak karşılığını görmüyor değildik. Demirkırat gerçekten iyi satıyor, hem de gazetelerin 10 kuruş olduğu devirde 15 kuruş olan fiyatına rağmen iyi satıyordu”²³.

Gazete ilk sayısında sütunlarını ağırlıklı olarak DP İstanbul İl Başkanı Kenan Öner’in Haziran ayı içinde yapılması planlanan şehir ve kasabalardaki muhtarlık seçimlerine partisinin katılmayacağına yönelik beyanname ile O’nun tarafından kaleme alınan “*Bu ne biçim Demokrasi?*” başlıklı bir baş makaleye ayırmıştı. Bu makale de Kenan Öner, iktidarı açıkça eleştirerek, fikir hürriyetini savunuyordu. Ayrıca üzerinde “*Demirkırat’a başarılar temennisiyle. Kenan Öner*” yazılı bir Kenan Öner fotoğrafı da gazetenin ilk sayfasında yer almıştı²⁴. Gazete açıkça DP İstanbul İl teşkilatının desteğini arkasında hissediyordu. Ayrıca Kenan Öner gibi CHP iktidarına yönelik şiddetli bir muhalefetten yana olan bir isme sütunlarında genişçe yer verilmesi, gazetenin tavrını ve muhalefet olan desteğini açıkça ortaya koyması demekti. İlk sayının ilk sayfasında muhalefetin önemli bir başka ismi Samed Ağaoğlu’nun “*Garip Bir Mantık*” başlıklı yazısına da yer verilmişti. Ağaoğlu, “*Devlet teşkilatını kendilerinin şahsiyetlerinde eritmek isteyenler için iktidardan çekilmek havzalanın alamayacağı bir şeydir*” diyerek yıllardan beri aynı koltuklarında oturan iktidar sahiplerinin millet iktidarına inanmadıklarına vurgu yapıyordu²⁵. İlk sayısı da yer verilen bu yazılardan da anlaşılacağı üzere, *Demirkırat* son sayısına kadar iktidara yönelik sert, eleştirel bir yayın siyaseti izleyecekti. Gazete yayımlandığı süre boyunca bu davayı sürekli takip ederek, okuyucularına bilgi vermiştir. *Demirkırat*’ın yazar kadrosu içinde Fuad Köprülü, Kenan Öner, Cevdet Hamdi, Mahmut Bora, Samed Ağaoğlu, Cihad

²³ Bedii Faik, *a.g.e.*, s. 95.

²⁴ “Bu ne biçim Demokrasi?”, *Demirkırat*, 26 Mayıs 1947, s. 1.

²⁵ “Garip Bir Mantık”, *Demirkırat*, 26 Mayıs 1947, s. 1.

Baban, İhsan Yurdođlu, General Sadık Aldođan, Kemal Özçoban, Şefik Seren, Adnan Cavid, Dr. Mükerrerem Sarol gibi isimler yer almıştı.

Gazetenin ilk sayısından itibaren Bedii Faik, ilk sayfanın sağ alt köşesinde “*Demir Leblebi*” başlığı altında “B. F.” ya da “B.A.” imzasıyla kısa fıkralara yer veriyordu. İlk sayıda kaleme aldığı fıkrasının da yıllardır koltuklarını bırakmayan iktidar sahiplerine üstü kapalı olarak şöyle sesleniyordu: “*Artık mili bayram edebiyatının beylik lafı oldu: Gençliğe Güveniyoruz!... Gençlik her şeyimizdir! Vatani gençlere emanet edeceğiz!.. Hepsi doğru, hepsi yerinde!.. Fakat bir tanesinin olsun şöyle yerinden kımıldayarak, güvendikleri gençliğe yer verdiği yok!.. Acaba bir gün şu istikbal sigasını bırakıp ‘vatani gençlere emanet ettik’ dediklerini duyacak mıyız?...*”. Bu tespiti yapan Bedii Faik kısa fıkrasına Cevdet Paşa’nın şu beyiti ile son veriyordu: “*Zehi tasavvuru batıl, Zeh, hayal-i muhal*” yani ne kadar yanlış bir düşünce, nasıl da boş bir hayal²⁶. Bedii Faik, her sayının ikinci sayfasında “Sırası Geldikçe” başlığı altında ülke gündemine ilişkin yorumlarda bulunduğu yazılara da yer vermişti.

Demirkırat’ın ilk sayısında Fikret Karakoyunlu, Cumhuriyet Halk Partisi’nin yargıya müdahalesine değinen bir yazı kaleme alarak, bu konuda iktidarı eleştiriyordu. Gazetenin ikinci sayfasında “Günün Meselesi” başlığı altında “*Halk Partisi Adliye Cihazına Saygı Göstermelidir*” alt başlığı altında görüşlerini kamuoyuyla paylaşan Karakoyunlu, iktidar sahiplerinin adalet mekanizmasına saygı göstermelerini, yargıyı etkileyecek beyanlardan uzak durmalarına vurgu yaparak, “*Bu memlekette camianın iç bünyesini ayakta tutan tek sütun adalet ve onun temelli teşkilatı olan adalet cihazıdır. Telkin ve teşvik kimden gelirse gelsin, her şeyden önce hakimlere ve aleltilak adalet cihazına saygı göstermesini istemek her vatandaşın hakkı ve vazifesidir*” ifadelerinde bulunuyordu²⁷. Karakoyunlu’nun yargıya müdahale konusunda iktidarı eleştirmesinin arka planında o günlerde mahkeme süreci devam eden Milli Eğitim Eski Bakanı Hasan Ali Yücel ile DP İstanbul İl Başkanı Kenan Öner arasındaki davaydı²⁸.

²⁶ “Demir Leblebi”, **Demirkırat**, 26 Mayıs 1947, s. 1.

²⁷ Fikret Karakoyunlu, “Halk Partisi Adliye Cihazına Saygı Göstermelidir”, **Demirkırat**, 26 Mayıs 1947, s. 2.

²⁸ Türk siyasi tarihinde Hasan Ali Yücel-Kenan Öner Davası olarak geçen olayda, Kenan Öner, Hasan Ali Yücel’i Milli Eğitim Bakanlığı sırasında komünistler koruduğu ve kolladığı yolunda suçlamış; bu suçlamalar üzerine Hasan Ali Yücel, Kenan Öner’e yönelik hakaret davası açmıştı. 17 Nisan 1947 tarihinde başlayan mahkeme süreci sonucunda, 19 Kasım 1947 tarihinde 3. Asliye Ceza Mahkemesi, Öner’in yaptığı isnatları doğru bulmuştu. Bu sonuç Hasan Ali Yücel adına büyük bir itibar kaybı yaratmıştı. Davanın bu şekilde sonuçlanmasında ülke içinde esen anti-komünist havanın etkisinin olduğunu söylemek gerekir. Hasan Ali Yücel, kendi aleyhine

Tablo 1: Fikret Karakoyunlu Tarafından *Demirkırat* Gazetesinde Kaleme Alınan Yazılar

Fikret Karakoyunlu Tarafından <i>Demirkırat</i> Gazetesinde Kaleme Alınan Yazılar				
Sıra	Makale İsmi	Sayı	Tarih	Sayfa
1	Halk Partisi Adliye Cihazına Saygı Göstermelidir	1	26 Mayıs 1947	2.
2	Maarif Davamız Felce Uğramıştır	2	29 Mayıs 1947	1.
3	İç Siyasetimizde Hazin Bir Yara	3	2 Haziran 1947	1.
4	Gerçek Demokrasi	4	5 Haziran 1947	1.
5	Demokratlar Ne İstiyor	5	9 Haziran 1947	1.
6	Tadil Teklifleri Karşısında Meclisin Durumu	6	12 Haziran 1947	1.
7	Din Tedrisatı Meselesi	10	26 Haziran 1947	3.
8	Peker'in Beyanatı	12	3 Temmuz 1947	1.
9	Makulâta Doğru	13	7 Temmuz 1947	1.
10	İç Politika ve Peker Çıkmazı	15	14 Temmuz 1947	1.
11	Polis Kanunları ve Tatbik Zihniyeti	16	18 Temmuz 1947	1.
12	Toprak Kanunu ve Tatbikatı	17	21 Temmuz 1947	1.
13	Başbakan'ın İstifası Meselesi	21	4 Ağustos 1947	1.
14	İdare Cihazında Kanun Fikri!..	22	7 Ağustos 1947	1.
15	Adaletle Saygı!..	23	11 Ağustos 1947	1.
16	Ümide Doğru!..	24	14 Ağustos 1947	1.
17	İhtiras Peşinde	27	23 Ağustos 1947	1.
18	Belediyelerin Acıklı Hali..	28	24 Ağustos 1947	1.
19	Tezad... Tezad...	32	28 Ağustos 1947	1.
20	Açıklanması Zaruri Olan Bir Nokta	35	31 Ağustos 1947	1.
21	Garip Bir Mantık	36	1 Eylül 1947	1.
22	Peker'in Korkusu	43	8 Eylül 1947	1.
23	Recep Peker'i Teşyi Ederken...	45	10 Eylül 1947	1.

Yılmaz Karakoyunlu, *Demirkırat* gazetesinde yazılar kaleme alan babası hakkında; "...Kalemi olağanüstü akıcı bir kalemdi. Babama bir trafik yazısı yaz deseydiniz onu yazardı. Arkasından Türkiye'de Üniversite Reformu'nu yaz deseniz onu da yazardı. Ya da ithalatın ihracatı karşılama oranı düşüyormuş bu konuda ne yapmak lazım bununla ilgili bir yazı yaz

sonuçlanan mahkeme kararını temyize götürür. Yargıtay 4. Ceza Dairesi karar bozmuştur. Dava Yargıtay Ceza Kurulu'nda tekrar görülür ve Kenan Öner ile İddiaların yayımlandığı Yeni Sabah gazetesi yazı işleri Müdürü Cemalettin Saraçoğlu hakkında dört ay yirmi gün hapis cezası verilir ve cezalar ertelenir. Davanın temyiz süreci devam ederken 8 Mart 1949 tarihinde Kenan Öner hayatını kaybetmiştir. Konu hakkında bilgi için bkz: Uğur Mumcu, **40'ların Cadı Kazanı**, 12. Basım, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1994, ss. 150-163.; Mithat Kadri Vural, "Siyasal Bir Hesaplaşma Olarak: Hasan Ali Yücel-Kenan Öner Davası", **Yeniden İmece**, S 28 (Ekim 2010), ss. 41-45.

deseydiniz babam bunu da yazardı. Kısacası babam çok farklı dallarda çok etkileyici nitelikte yazılar yazardı. Bunların büyük bir kısmını da aile sıkıntıya düşmesin diye takma isimle yazardı”²⁹ ifadelerinde bulunur.

Fikret Karakoyunlu yazın hayatında “Mahmut Bora” mahlasını kullanmıştır. Mahmut esasında Fikret Karakoyunlu’nun ilk adıydı. Yılmaz Karakoyunlu’nun belirttiğine göre Fikret Bey’e Mahmut adını ortaokul 2. sınıfta Türkçe öğretmeni vermişti. Fikret Bey, “Mahmut Bora’nın” yanı sıra “Ömer Fikret” mahlasını da kullanarak yazılarını kaleme almıştı³⁰.

Tablo 2: Fikret Karakoyunlu’nun “Mahmut Bora” Mahlası ile Demirkırat Gazetesinde Kaleme Aldığı Yazılar

Fikret Karakoyunlu’nun “Mahmut Bora” Mahlası ile Demirkırat Gazetesinde Kaleme Aldığı Yazılar				
Sıra	Makale İsmi	Sayı	Tarih	Sayfa
1	Milliyet Telakkisi	3	2 Haziran 1947	2.
2	İç Siyasette Huzur Ne Zaman Tessüs Edebilir?	6	12 Haziran 1947	2.
3	Yıkılmayan Tek Abide Adalet Cihazı	8	19 Haziran 1947	2.
4	Adli Tarihimizde Mühim Bir Hadise	9	23 Haziran 1947	2
5	Ulusun Telaşı	12	3 Temmuz 1947	2.
6	İdare Mesleği	13	7 Temmuz 1947	2.
7	İşçilerin Izdırabı	14	10 Temmuz 1947	2
8	Devlet İşlerinde Sorumsuzluk	15	14 Temmuz 1947	2.
9	Raşit Bey Manevrası ve Peker Zihniyeti	16	18 Temmuz 1947	2.
10	Fiili Neticeler Bekliyoruz	17	21 Temmuz 1947	2.
11	İnanamıyoruz!	20	31 Temmuz 1947	2.
12	Atlantik Beyannamesi ve Günün Hadiseleri	21	4 Ağustos 1947	2.
13	Bu memleketin Efendisi Kimdir?	22	7 Ağustos 1947	2.
14	Kelepçeli İdare!	23	11 Ağustos 1947	2.
15	Halk Partisi’nin Yeni Bir Oyunu Mu?	25	21 Ağustos 1947	2.
16	Açık Konuşalım: Bu Memlekette Demokrasi Yoktur..	26	22 Ağustos 1947	2.
17	Bu ne Biçim Genel Sekreterlik?	27	23 Ağustos 1947	2.
18	Halk Partisi Mukadderatıyla Oynuyor..	28	24 Ağustos 1947	2.
19	İstibdada Doğru..	29	25 Ağustos 1947	2.
20	İncedayımın Demeci!..	30	26 Ağustos 1947	2.
21	Eski Müttekaitlerin Acıklı Durumu	31	27 Ağustos 1947	2.
22	Bir Muvazaa ve Oyalama Devri Kapandı	32	28 Ağustos 1947	2.
23	Adliye Memur ve Mübaşirlerinin Dertleri	33	29 Ağustos 1947	2.
24	Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu	36	1 Eylül 1947	2.

²⁹ Yılmaz Karakoyunlu İle Yapılan Mülakat, 10 Haziran 2012, Urla

³⁰ Yılmaz Karakoyunlu İle Yapılan Mülakat, 9 Şubat 2020, Urla

Yılmaz Karakoyunlu, *Demirkırat* Gazetesi'nde yazılar kaleme alan babası Fikret Bey hakkında şu ifadelerde bulunuyordu:

“Babam gerçekten iyi bir yazardı. Bazen yazılarını da bana tashih ettirirdi. ‘Bak bakalım bunlara nasıl olmuş?’ derdi. Hem annem hem babam fevkalade hızlı eski harfleri kullanırlardı. Yeni Türk harflerini yani Latin kökenli Alfabeyi sonradan öğrenmişlerdi. Bunları anlattığım tarihler de onlar çoktan birer meslek erbabı olmuşlardı. Eski dile olan hâkimiyetleri daha fazlaydı. Kendi aralarındaki yazışmalarında Arap harfleriyle yazılmış birkaç mektuba da rastladım. Ama bizimle olan yazışmalarında, bizimle olan konuşmalarında son derece dikkatli olurlardı... Babam yazdığı o yazıları da tashih etmek üzere bana verirdi. Bana tashih için verilmiş yazıların “a” yerine “e” yazılmış basit harf ve imla hatalarını düzetmem için verildiğini zannetmiyorum. O konuyu okuyup öğrenmeyim düşüncesiyle bana verildiğini düşünüyorum. Çünkü gazetenin musahhihleri yani düzeltmenleri zaten vardı. Onlar genellikle emekli Edebiyat veya Türkçe öğretmenleri olurdu. Son derece kültürlü insanlardı. Onlar düzeltmeleri yapıyorlardı. Bir defasında Bir musahhih gelip dönemin iddialı köşe yazarlarından Cihat Baban'a; ‘Beyefendi Hazretleri, şöyle buyurmuşsunuz, şöyle yazmışsınız buradan bu mana istihraç[sonuç çıkarma] etmiyor; bunu şöyle düzeltelim mi?’ dedi. Buna karşılık ‘Cihat Baban da sen nasıl biliyorsan öyle yap’ dedi. Yani gazetenin musahhihleri o kadar güvenilir kimselerdi”³¹.

Fikret Karakoyunlu'nun istenilen hemen her konuda köşe yazı yazabilecek bir donanıma ve birikime sahip olduğunu da *Demirkırat* gazetesinde kaleme aldığı yukarıda iki tablo halinde verdiğimiz yazılarından anlaşılmaktadır. *Demirkırat*'ın yazı işleri sorumlusu Bedii Faik, Fikret Bey'in kalemini şöyle tarif etmektedir:

“...Sadece bir yazıyı isteminiz yeter: ‘Fikret Bey bir sütunluk eğitim yazısı lazım.’ Bekleyin, koyu kumral bıyığını iki defa kaşır, bir teli bile dökülmemiş koyu kumral saçını bir defa karıştırır ve sonra makinesinin çat çatları başlayıverir! En çok yarım saat sonra, gerçekten güzel, ‘gazetelik’ bir maarif yazısı elinizdedir. Fakat sanmayın ki, idare hukukuna yahut tarıma veya trafiğe dair bir yazı isterseniz, bu çark duracak ya da ürettiği bozulup çirkinleşecektir. Hayır, hepsinde aynı sonucu alırsınız. Hem de gene aşağı yukarı aynı sürede ve aynı gradoda. Çok kolay yazmasıyla da ünlü Ahmed Mithat Efendi merhum, Fikret Karakoyunlu'yu görmeliydi!”³²

³¹ Yılmaz Karakoyunlu İle Yapılan Mülakat, 10 Haziran 2012, Urla

³² Bedii Faik, a.g.e., s.102

Demirkırat gazetesinde dikkat çekici bir unsur da sayfalarında mizaha geniş yer ayırmasıdır. Her sayısında ilk ve son sayfasında en az bir karikatüre yer veren gazete, zaman zaman bazı nüshalarında birden fazla karikatür yayınlamıştır. Ayrıca gazetenin her sayısının üçüncü sayfasında “*Demirkırat’ın Mizahı*” başlığı altında bir bölüme yer verilmiştir. Yayımlanan karikatürler ile hikâyelerin konusunu ağırlıklı olarak iktidar partisi Cumhuriyet Halk Partisi ve onu temsil eden kişi ve kurumlar oluşturmaktadır. Örneğin ilk sayısında ilk sayfada yer alan karikatür o günlerin kamuoyundaki tartışma konusu olan demokratların meclisi terk etme tartışmasıdır. Demokrat Parti’nin Meclisten çekilmesi halinde, Halk Partisi içinden başka muhalif partiler çıkacağına değinen karikatürde, çıkacak olan partilerin isimleri şöyle sıralanmıştı: “*Sosyalist Parti, Şiddet Partisi, Muhafazakâr Parti, İdareimaslahat Partisi*”³³. (Bkz: Resim 2).

Demirkırat, zaman zaman bazı nüshalarını önemli isimlerin hatıratlarına ayırmıştı. Örneğin, Ahmed Ağaoğlu’nun hatıralarına “*Milli Mücadele’de Ankara’nın İlk Günleri*” başlığı altında yer verilmişti. Hatıratın ilk bölümü gazetenin 12. sayısında 3 Temmuz 1947 tarihinde başlamış³⁴; on bir bölüm halinde yayınlanan hatırat 22. sayısında 7 Ağustos 1947 tarihinde son bulmuştu³⁵. Ahmed Ağaoğlu’nun, “Malta Hatıraları” da gazetede neşredilmişti. 26 Ağustos 1947 tarihli 30. Sayıda başlayan anılar, tefrika halinde her gün yayınlanmış, fakat 10 Eylül 1957’de yayınlanan 45. ve son sayıdaki 16. tefrikada kalmıştı.

Resim 1: *Demirkırat*, 26 Mayıs 1947, s. 1.

Demirkırat’ın hatıratlarına yer verdiği bir diğer önemli isim Mareşal Fevzi Çakmak’tı. Fevzi Çakmak, *Demirkırat* muhabiri Orhan C. Fersoy’a verdiği bir dizi

mülakatla, anılarınının bir kısmını paylaşmış ve bu anılar gazeteden yayınlanmıştır. Fevzi Çakmak, o günlerde Demokrat Parti ve muhalefet

³³ *Demirkırat*, 26 Mayıs 1947, s. 1.

³⁴ *Demirkırat*, 3 Temmuz 1947, s. 1.

³⁵ *Demirkırat*, 7 Ağustos 1947, s. 3.

adına önemli bir isimdi. Ülke içinde her gittiği yerde halk tarafından büyük sevgi gösterileriyle karşılanan Çakmak'ın söylem ve davranışlarına halk itibar gösteriyordu. Fevzi Çakmak'la yapılan söyleşi 26 Ağustos 1947 tarihinde 30. sayıda başlamış, 1 Eylül 1947 tarihli 36. sayıda son bulmuştu.

Demirkırat'ın yayınlandığı kısa süre içinde ülke gündemini sarsarak, hem iktidar hem de muhalefetin ilgisine mazhar olmasına neden olan gelişme “*Emniyet Müdürlüğündeki tabutluklar yıktırılıyor*” başlıklı bir habere imza atmasıydı³⁶. Hasan Ali Yücel-Kenan Öner davası sırasında dinlenen tanıklardan bazıları 1944 yılında görülen Irkçılık-Turançılık Davasından dolayı tutuklandıkları sırada İstanbul Emniyet Müdürlüğü binası içinde “Tabutluk” olarak adlandırılan yerde işkence gördüklerini anlatmışlardı. Bu konunun peşine düşen *Demirkırat*, “1947 yılında, medeni ve bilhassa demokrat olduğunu iddia eden bir memlekette ‘tabutluk’ ismi verilen işkence hücrelerinin emniyet müdürlüğü binasındaki mevcudiyeti sebeplerini izah etmek çok güç olacaktır sanırız” ifadeleriyle İçişleri Bakanlığı’na sesleniyordu³⁷. “Tabutluklar” konusu birkaç gün boyunca gazete tarafından gündemde tutulmuş, haber çok büyük yankı yapmıştı. Hedefteki isim İstanbul Emniyet Müdürü Ahmet Demir’di³⁸. *Demirkırat*, konuyla ilgili olarak “*İçişleri Bakanına Açık Mektup*” başlığı altında verdiği bir başka haberinde, Emniyet Müdürlüğündeki tabutluklarda suçlu ve masum

³⁶ *Demirkırat*, 10 Temmuz 1947, s. 1.

³⁷ “Emniyet Müdürlüğündeki tabutluklar yıktırılıyor”, *Demirkırat*, 10 Temmuz 1947, s. 1.

³⁸ Irkçılık-Turançılık Davası kapsamında aralarında Zeki Velidi Togan, Hüseyin Nihal Atsız, Alparslan Türkeş, Reha Oğuz Türkkkan, Cihat Savaş Fer, Nurullah Barınman, Fethi Tevetoğlu, Nejdet Sançar’ın olduğu askeri ve sivil pek çok kişi gözaltına alınıp yargılanmışlardı. Asker olanlar İstanbul Tophane Askeri Hapishanesi’nde, siviller ise Sansaryan Han’da bulunan İstanbul Emniyet Müdürlüğü binasında tutuklu kalmışlardı. Tutuklulukları boyunca bu kişilere aç ve susuz bırakmak, yıkanmaya izin vermemek, dayak atmak, arkadaşlarının dayak yemesini izlemek, öldürmekle tehdit etmek, açık lağımlı hücrelerde bulundurmak gibi işkence yöntemlerinin uygulandığı sonraki yıllarda bu kişiler tarafından ifade edilmiştir. Bu işkencelerin en ağırını Nazi Almanya’sından geldiği söylenen tabutluk işkenceleri olmuştur. Davalar öncesi sanıkların sorguları sırasında uygulanan bu işkence yöntemini, bu işkenceye maruz kalan Nejdet Sançar şöyle aktarmaktadır: “*Bu işkence yerleri, içlerine birer insanın sığabileceği kadar dar hücrelerdi. Adeta, ayağa kaldırılmış birer tabut idiler. Tavanlarında büyük ampuller bulunurdu. Bu ampullerle hücreye sokulanların başları arasındaki mesafe çok azdı. Yani, ampuller, misafirlerinin beyinlerini rahatça pişirirdi. 1500 mumluk sıcağın uzaklaşmak için çömelmek de mümkün değildi. Çünkü içindekiler kollarından, arkalarındaki halkalara bağlanırdı*”. Bu işkenceye maruz kalan Reha Oğuz Türkkkan ve Alparslan Türkeş’te benzer ifadelerde bulunmaktadır. Çağrı Doksan Çolak, “Türkiye’de Türkçü-Turancı Düşüncenin Kökleri ve Irkçılık-Turançılık Davası”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Trabzon, 2014, ss. 159-172. Konu hakkında ayrıca bkz: Rıfat Bali, *Tabutluklar, Sansaryan Han ve İki Emniyet Müdürü*, Libra Yayıncılık, İstanbul, 2011.

vatandaşların, hiçbir kanununa dayanmadan çeşitli işkencelere tabi tutulduklarını ve bu durumdan o günlerin Emniyet Müdürü, hali hazırda ise Urfa valisi olan Kamran Çuhruk'u hedef gösteriyor ve gazete Bakana şu ifadelerle sesleniyordu: “Yirminci asırda ve Cumhuriyet Türkiyesinde Bastile ve engizisyonlara rahmet okutacak haşin bir ruhu yaşatan bu zatı adalete teslim etmekle niçin tereddüt ediyordunuz?”³⁹ *Demirkırat*, bu haberinin devamında daha da ileri giderek geçmişte Emniyet Eski Genel Müdürlüğü görevinde de bulunan İçişleri Bakanı Şükrü Sökmensüer'i hedefine almıştı. Ortaya çıkan bu işkence gerçekleri karşısında Sökmensüer'in harekete geçmemesinin nedeni olarak, kendisinin de geçmişte bu tür işkencelere müsamaha gösteren eski bir emniyet müdürü olmasının payının olup olmadığını soruyordu. Daha da ileri giderek bu yöntemlerin hükümet politikası mı olduğuna vurgu yapıyordu⁴⁰. *Demirkırat*, izlediği bu yayın siyasetiyle Emniyet Genel Müdürlüğü üzerinden İçişleri Bakanlığı'nı oradan da Recep Peker Hükümetini hedefine almıştı. İşkence gören kişilerin iddialarını sütunlarına taşıyordu⁴¹. Ardı ardına yapılan haberler karşısında iktidar bocalarken; hedefte olan isimlerden İstanbul İl Emniyet Müdürü Ahmet Demir, “Tabutluklar” konusunda ortaya atılan iddialara *Cumhuriyet* gazetesine verdiği beyanatla cevap vermeye çalışmıştı⁴². İçişleri Bakanlığı da yapılan haberlerin ardından Mülkiye Başmüfettişi Hasip Koyla'nın başında bulunduğu bir heyeti, konuyu araştırmak üzere görevlendirmişti⁴³.

Bedii Faik, gündeme taşıdıkları “Tabutluklar” haberlerinin iktidarda yarattığı büyük rahatsızlığı ve bu haberlerden dolayı yaşadığı sıkıntılara anılarında yer vermektedir. Bedii Faik, “Tabutluklar” hakkındaki haberin yapılmasından sonra İstanbul İl Emniyet Müdürü Ahmet Demir'in gazeteye polisler gönderdiğini, kendisini müdürlüğe çağırdığını aktarmaktadır. Gelen bu çağrıya olumlu yaklaşmayan Bedii Faik'in en büyük destekçisi Fikret Karakoyunlu'ydu. Karakoyunlu gelen polise, “*Buradan kimseyi götüremezsin onu iyi bil!*” diyordu⁴⁴. Polisin gazete binasında bulunduğu anlarda Ankara'dan DP Genel Başkanı Celal Bayar arayarak yapılan haberden dolayı tebrik ediyor, parti teşkilatlarından kutlama telgrafları geliyordu. Arayanlar arasında DP İstanbul İl Başkanı Kenan Öner'de vardı. Öner, Fikret Karakoyunlu'ya “*Tebrikler kardeşim, harika bir hareket yaptınız. Sizinle ne kadar iftihar etsek az, hepinizin gözlerinden öpüyorum*”

³⁹ “İçişleri Bakanına Açık Mektup”, *Demirkırat*, 14 Temmuz 1947, s. 1.

⁴⁰ “İçişleri Bakanına Açık Mektup”, *Demirkırat*, 14 Temmuz 1947, s. 4.

⁴¹ “Emniyet Müdürlüğündeki Tabutluklar. Nurullah Barıman Emniyet Müdürü Ahmet Demir'e Cevap Veriyor”, *Demirkırat*, 18 Temmuz 1947, s. 1.

⁴² “Tabutluk İddialarına Emniyet Müdürlüğünün Cevabı”, *Cumhuriyet*, 14 Temmuz 1947, s. 1.

⁴³ “Vatandaşlara Yapılan İşkence”, *Demirkırat*, 21 Temmuz 1947, s. 1.

⁴⁴ Bedii Faik, *a.g.e.*, s. 98.

diyordu. Karakoyunlu, bu konuşma arasında Öner'e, içinde buldukları durumu ve Bedii Faik'in Emniyet Müdürlüğü'ne götürülmek istendiğini ifade ettiğinde Kenan Öner, Bedii Faik'e "*Bak kardeşim şimdi o polislerle emniyete gidersin. Ben hemen parti teşkilatındaki bütün avukatları toplayacak ve il yönetimindeki arkadaşları da alarak emniyetin önüne geleceğim. Ahmet Demir veya her kimse seni isteyen onlara dilediğin gibi davran, seni tehdit edeceklerdir, aldırma...*" diyordu⁴⁵. Bu görüşmenin ardından Bedii Faik, partinin desteğini arkasına alarak emniyete gitmişti. Ahmet Demir'le yaptıkları görüşme sırasında Demir'in kendisini pencereden atmakla tehdit ettiğine değinen Bedii Faik, kendisinin bırakılmaması halinde Kenan Öner'in, yanında en az elli avukatla emniyeti basacağını ifade etmişti. Bu söz sonrası Ahmet Demir tarafından salıverilen Bedii Faik, emniyetten çıktıktan hemen sonra yanında onlarca avukat olduğu halde Kenan Öner'in emniyete doğru geldiğini görmüştü⁴⁶. Tüm bu yaşananlar sonrası Fikret Karakoyunlu, gazetesinden kaleme aldığı bir yazıyla polislere verilen geniş yetkileri eleştirirken, polis vazife ve yetkileri kanunda yapılması öngörülen değişikliklerin gerekliliği üzerinde durmuştu⁴⁷.

Demirkırat tarafından gündeme getirilen "Tabutluklar" haberleri sonrası, geçmişte halka işkenceler yapıldığı yolunda kamuoyundaki tartışmalar iktidarı partisini yıpratmıştı. Bu durum Demokrat Parti'nin, iktidarın devlet aygıtını kullanarak halkı baskı altında tuttuğu yolundaki tezlerini desteklemişti. *Demirkırat*'ın haberleri aynı zamanda Demokrat Parti yöneticilerinin dikkatini bu gazeteye yöneltmesine, gazetenin çok kısa süre sonra partinin yayın organı haline gelmesine neden olacaktı. Fakat gazetenin parti ile birleşmesi, *Demirkırat* için sonun başlangıcı olacaktı. Bedii Faik, anılarında bu durumu ilk duyduğunda kendisinde oluşan duyguyu şöyle aktarmaktadır: "*Demirkırat'ın bittiğini hissetmişim*"⁴⁸.

Demirkırat'ın, DP'nin yayın organı olması adına atılan en önemli adım, gazetenin her gün çıkmasıydı. 21 Ağustos 1947 tarihinde yayınlanan 25. sayısından sonra gazete günlük olarak çıkmaya başlamıştı. Ayrıca Samed Ağaoğlu, Fikret Karakoyunlu ile birlikte gazetenin sahipleri arasında yer almıştı. Samed Ağaoğlu'nun gazetenin yönetiminde yer alması ile birlikte *Demirkırat* ile Demokrat Parti arasında doğrudan bir bağ kurulmuştu. Gazete günlük olarak çıkma nedenlerini ve bundan sonra izleyecekleri yayın politikasını okuyucularına özetle şu ifadelerle açıklayacaktı:

⁴⁵ Bedii Faik, **a.g.e.**, s. 98-99.

⁴⁶ Bedii Faik, **a.g.e.**, s. 101-102.

⁴⁷ Fikret Karakoyunlu, "Polis Kanunları ve Tatbik Zihniyeti", **Demirkırat**, 18 Temmuz 1947, s. 1.

⁴⁸ Bedii Faik, **a.g.e.**, s. 106.

“Üç aydan beri haftada iki defa çıkan gazetemizi Türk umumi efkârı büyük bir sevgi ve alaka ile karşıladı. Bunun belli başlı sebebinin DEMİRKIRAT’ın Türk milletinin gerçek arzu ve emellerine tercüman olmak için gösterdiği samimi gayrette aramak lazımdır... Memlekette sayısı her gün biraz daha artan okuyucuları tatmin etmek ve bu surette umumi efkârı milli meseleler üzerinde, belli prensipler etrafında toplamaya çalışmak bu surette vazifenin esasını teşkil etmektedir. DEMİRKIRAT bu vazifeyi yerine getirmek için günlük olarak çıkmak kararını vermiş ve işe başlamış bulunuyor. DEMİRKIRAT, Demokrat Partinin programında mihraklanmış olan hürriyet idealine bağlı ve bunun tahakkukuna müzahir bulunduğunu tekrar etmekle en büyük hazzı duymaktadır”⁴⁹.

Bu ifadelerdeki son satırlar, *Demirkırat* gazetesinin Demokrat Parti ile aynı idealleri paylaştığının, aynı yolda yürüdüğünün açıkça teyit edilmesi, kamuoyuyla paylaşması anlamına geliyordu.

Günlük olarak çıkmaya başlayan *Demirkırat* bu tarihten sonra resmen Demokrat Parti’nin yayın organı haline gelmişti. Ortaya çıkan bu durum, gazeteyi olumsuz anlamda derinden etkilemişti. Artık gazete siyasetten bağımsız olmayan, bir partinin yayın organı haline gelmişti. Çıktığı ilk günden itibaren iktidar partisi CHP’ye yakın olan gazete ve gazetecileri, bir partiye angaje olmakla, onun borazanı olmakla suçlayan⁵⁰ *Demirkırat*’ın kendisi de bir partinin çatısı altına girmişti. Gazete adına ortaya çıkan bu olumsuz durumu ve bu durumun gazetenin kapanmasına giden sürece ayrıntılı olarak Bedii Faik anılarında yer vermektedir. Bedii Faik, *Demirkırat* gazetesinin kısa sürede ulaştığı başarıdan dolayı, gazetenin ve gazete sahibi Fikret Karakoyunlu’nun, Demokrat Parti’nin teşkilatı içinde çok büyük ilgi gördüğünü ve taraftar kazandığını, fakat bu durumundan partinin ileri gelen yönetici kadrosunun hoşlanmadığına değinmektedir. Gazetenin kısa sürede kazandığı bu başarı sonrası, bu başarıyı partiye mal etmek adına, haftada iki gün çıkan gazetenin DP’li yöneticilerin talebi sonrası her gün çıkarılmaya başlanacağı ve bu süreçle ilgili olarak ta bizzat Samed Ağaoğlu’nun ilgileneceğine değinen Bedii Faik sonrasında gelişen süreci özetle şöyle anlatıyordu:

⁴⁹ “Demirkırat Hergün Çıkıyor”, **Demirkırat**, 21 Ağustos 1947, s. 1.

⁵⁰ *Demirkırat*, bir nüshasında Falih Rıfki Atay, Hüseyin Cahit Yalçın, Yunus Nadi’nin yer aldığı bir karikatüre yer verirken, bu kişileri Belediye ve Özel İdare’den yardım aldıklarını ima eder şekilde çizmiş ve altına şu notu düşmüştür: “*Ulus Gazetesine Cevap: CHP Goygoycuları*”. **Demirkırat**, 19 Haziran 1947, s. 4. (Bakınız Ek-5)

“Özipek Palas Otelindeki bir öğle yemeğinde toplandık. Samet Ağaoğlu, Fikret Karakoyunlu ve ben. Ağaoğlu ile ilk karşılaşmamızdır bu... Güzel konuşuyordu. Beni överek söze başladı. Demirkırat’a üç ortak olacağımızı ve benim hakkımı daha belirtici bir bölüştürme yaptıklarını, bundan sonra partinin bize hiçbir sıkıntı payı bırakmayacağını anlattı da anlattı. Anlattıkça coştı, coştukça anlattı. Milletvekilliği mi, aman efendim kapımızın eşiğindeydi. İdare meclisleri mi, püf... Hepsi ayaklarımızın altında ve tabii itibar mı, elimizdeki bin katı, milyon misli!... O bunları anlatırken, Fikret Karakoyunlu hiç konuşmamış, bana öyle pek neşeli de görünmemişti... Ağaoğlu susar susmaz, hani dedim... Demirkırat bugüne kadar pek çok gazete gibi Demokrat Parti’yi destekliyor, onu savunuyordu ama asla parti organı değildi. Parti organı olarak çıktığımız an, şansımız en az yarıya iner, pek çok gazeteyi de dost değil, bizimle zıtlaşır görebiliriz... Fikret Bey partili ama ben değilim ve asla da olmak istemem. İstemem çünkü tabiatımı bilirim, bir partinin kuralları benim için pekala bir cendere hüviyetini de kolayca kazanabilir!”⁵¹.

Bedii Faik, Fikret Karakoyunlu’nun gazetesinin parti yayın organı haline gelmesinden duyduğu hoşnutsuzluğun yüzüne ve tavırlarına yansıdığını, durumu açıklarken bile “*sesinde bir şevk olmadığı gibi, halinde de büyük bir inanç belirtisi yoktu*” şeklinde tarif etmektedir⁵². *Demirkırat*, günlük olarak çıkmaya başladığı 25.sayısından (22 Ağustos 1947), 10 Eylül 1947 tarihinde çıkan 45. ve son sayısına kadar, eski istek ve arzusundan uzak, bir parti yayın organı olarak, yirmi gün daha çıkacak ve sonrasında yayın hayatına veda edecekti. *Demirkırat*’ın son sayısının manşeti, kısa süren yayın hayatı boyunca sürekli eleştiri oklarını yönelttiği Başbakan Recep Peker’in istifa haberi⁵³.

Türk siyasi hayatından Recep Peker’in çekildiği günün ertesinde *Demirkırat*’ta yayın hayatına son vermişti. Gazetenin bu son günlerini Bedii Faik şöyle aktarmaktadır:

“Samet’li[Ağaoğlu] çalışmamız bir ay kadar sürmüştür. Fikret Bey bu süre boyunca, hep üzüntülü ve sıkıntılıdır. Benim şevksiz, ateşsiz ve isteksiz halimi fark etmemesi mümkün değil. Onu fark etmeyen ve her geçen gün beni biraz daha ısıttığını sanan yalnız Samet... Hâlbuki Samet’in aksine Karakoyunlu, benim gittikçe uzaklaştığının o derece farkındadır ki, o akşam Samet ayrıldıktan sonra boynuma

⁵¹ Bedii Faik, **a.g.e.**, s. 106-107.

⁵² Bedii Faik, **a.g.e.**, s. 108.

⁵³ “Milletin Arzusu Yerini Buldu Başbakan Nihayet İstifa Etti”, **Demirkırat**, 10 Eylül 1947, s. 1.

sarılarak, ‘Beni bırakma kardeşim, biliyorum bunu yapacaksın ama yapmaman için, başka ne yapabileceğimi de bir türlü bulamıyorum!’ diyerek gözlerimi sulandırmıştı. Ah! Keşke parti araya girmeseydi... Keşke Fikret Bey partiye de gazetecilikle birlikte girmeseydi. Hiç şüphem yok uzun yıllar birlikte yürüyebilirdik. Belki de bu uzun yürüyüşün sonunda günlük olmak imkânlarını da bulabilirdik! Vedaya gittiğim gün gene makinesinin başında yazıyordu. Yüzüme bakar bakmaz da niyetimi anladı. Yerinden kalkarken, ‘Bence kardeşliğimizin ve beraberliğimizin değil ama Demirkırat’ın sonu geldi!..’ deyişini yüreğim sızlayarak hep hatırlayacağım!”⁵⁴.

Bu ifadeleri ile Bedii Faik, Türk basın tarihi içinde zaman zaman tanık olduğumuz, önemli bir gerçeğe yer veriyor. O da, çok başarılı etkin bir gazete ya da derginin, bir siyasi partinin gözetim ve denetimi altına girdikten ve yayın özgürlüğü sınırlandıktan sonra, eski etki ve önemini kaybettiği; ardından da yayın hayatına son vermek zorunda kaldığıdır.

4. Fikret Karakoyunlu’nun Ölümü

Demirkırat gazetesinin kapanma süreci ve sonrasında Fikret Karakoyunlu’nun içine düştüğü durumu o günlerin tanığı olan Bedii Faik şöyle aktarmaktadır:

“Fikret Karakoyunlu bence Türk basınında kalmalıydı. Onun kadar gazete yazarlığına yatkın, onun kadar kolay ve çabuk yazan ve onun kadar çeşitli konularda kalem koşturabilen bir enerji kaynağının yeri, hatta tek yeri elbette basındır. Ama onun bütün bu meziyetleri yanında, hiç kavga sevmeyen, satıcılığı, kendini gösterme hırısı ve hevesi asla olmayan, başkalarının işlerine karışmaktan kaçan, hoşgörülü mü hoşgörülü bir de öbür tarafı vardır ki, bu cepheyle gazetecilik kolay uyuşmaz, hele politikacılık hiç bağdaşmaz. Aksi gibi Fikret Karakoyunlu idareciliği bırakır bırakmaz, ikisine birden yönelmişti!.. Politika da, hele o günün kadrosu içinde başköşelere oturtulması gerekirken, tevazuu sömürülüp kenarda bırakıldı. Gazetecilikte de, bağımsız olmanın bütün şartlarını haiz ve bağımsızlığın bütün nimetlerini iyi bilir olmasına karşılık, politikacı tarafını koparamadığı için, bıkkınlığa ve yenilgiye adeta mahkûm edildi”⁵⁵.

Fikret Karakoyunlu, *Demirkırat*’ın yayın hayatına son vermesinden sonra Demokrat Parti’den siyasete devam etmişti. 1950 yılında tekrar

⁵⁴ Bedii Faik, a.g.e., ss. 108-109.

⁵⁵ Bedii Faik, a.g.e., s.106.

milletvekili adayı olmuş fakat seçilememişti. Sonrasında ise siyasete mesafe koymuş ve memleketi Siverek'e dönmüştü. O günleri oğlu Yılmaz Karakoyunlu şöyle aktarır: “*Babam artık kendini yorgun hissettiği bir zamanda kendi memleketine gidip orada yaşamak kararı verdi. Orada yani Siverek'te baktı ki hiçbir hareket yok; 'Siverek'in Sesi' adından bir gazete çıkardı*”⁵⁶.

Siverek'te, yaşayan orada *Siverek'in Sesi* gazetesini çıkaran Fikret Karakoyunlu'nun ölümünün ardından *Siverek Sesi* gazetesinde “*Fikret Karakoyunlu'nun Arkasından*” başlığı altında çıkan yazı O'nun ömrünün özeti gibiydi. Bu yazı özetle şöyledir:

“Siverek, yüzyılların yetiştirebildiği değerli bir evladını, münevver gençlik kuvvetli bir azasını kaybetti. Hürriyet aşığı Fikret Türkiye çapında bir insandı. Ne yazık ki bizler maalesef onun kıymetini takdir edemedik ve ondan faydalanamadık. Siverek'imizin muhtelif dertlerini büyü bir cesaretle savunan ve savunacak olan tek insandı. O bu yönden mücadelecisi bir ruha ve yaradılışa sahipti. Ateşli ve enerjik bir hatip, kültürlü bir gazeteci, kuvvetli bir avukattı. Onun mücadelesi koltuk kavgası değil, sırf Sivereğini hemşerilerini medeni ve insani haklarına kavuşturmak içindi. Onun Hürriyet ve fikir mücadelesi bundan tahminen 35 yıl önce başlar. O Siverek vilayet iken, ağalığın ve yağmacılığın çevrede bütün şiddetle hüküm sürdüğü bir devirde ortaya atılmış, gençliğe örnek ve sembol olmuştur... Kendisinin çalıştırdığı Altınışık ve Siret tarafından çıkarılan İrfan Gazetesindeki kıymetli fikirlere dayanan yazıları Hürriyet aşığı Fikret'i Siverek tarihinde sönmeyen bir meşale olarak ebediyen yaşatacak ve çevresini aydınlatacaktır.

Fikret, cesurdu; mertti, doğruyu söylemekten asla çekinmezdi, zamanın icaplarına uyarak hiçbir kimseye boyun eğmediği için siyasi hayattaki hedefine ulaşmadan gitti. Her fani gibi onunda bazı şahsi noksanları ve zaafı olabiliyordu. İnandığı... yoldan ve davadan asla dönmezdi. Bu yüksek ve ulvi meziyetleri yüzünden çok yüksek mevkileri ve menfaatleri feda etmişti...

Fikretin Fethiye kazası gibi bir çok kazalarımızdaki Kaymakamlıklardaki idari heyeti de çok parlak başarılarla doludur.

⁵⁶ Yılmaz Karakoyunlu İle Yapılan Mülakat, 9 Şubat 2020, Urla

Memleketimizdeki demokratik hayatın doğuşunda Fikretin çok büyük rolü ve emeği mevcuttur.

Demokrat partinin tek yayın organı olarak İstanbul'da ilk defa kendisi tarafından çıkarılan (Demirkırat) adlı gazetesıyla bütün Türkiye sathına Demokrasinin ışıklarını yayan ilk cesur gazeteci Fikret Karakoyunlu olmuştur...⁵⁷.

Fikret Karakoyunlu, 18 Eylül 1958 Perşembe günü sabahı karaciğer rahatsızlığı nedeniyle tedavi gördüğü Fransız Hastanesi'nde vefat etmiştir⁵⁸.

Sonuç

Fikret Karakoyunlu ve onun tarafından yayın hayatına kazandırılan *Demirkırat* gazetesinin isimleri Türk siyasi ve basın tarihimiz içinde az duyulmuştur. Fikret Karakoyunlu, İkinci Dünya Savaşı sonrası Türkiye'de gelişen demokratikleşme süreci içinde siyaset yapma hususunda büyük bir istek ve arzu taşıyan bir isimdi. Bu uğurda, yıllarca başarı ile yürüttüğü devlet görevlerinden gözünü kırpmadan istifa eden bir kişiydi. Ülke içinde başlayan bu yeni sürecin milletine büyük katkılar sunacağına inanan, bu nedenle de bu sürece her türlü desteği vermeyi ilke edinen Fikret Karakoyunlu, hem mevcut iktidara eleştiriler yöneltmek hem de muhalefetin sesini ülkenin her yerine duyurmak adına 1947 yılında Bedii Faik ile birlikte *Demirkırat* gazetesini çıkardı. Bu gazete, bu isim altında Türkiye'de çıkan ilk ve tek yayın organı oldu.

Demirkırat, 1946 yılında kurulan Demokrat Parti'nin o günlerin Türk halkının dilindeki ve yüreğindeki yansımasıydı. Gazete kısa sürede çok hızla büyüdü. İktidarın ve muhalefetin dikkatini çekti. Çarpıcı haberlere imza attı. Fakat gazetenin bu hızlı yükselişi aynı zamanda onun sonu getiren en önemli etken oldu. Çünkü kamuoyunun ve DP teşkilatlarının takip ettiği *Demirkırat* gazetesini, Demokrat Parti kendi yayın organı haline getirmek için adımlar attı. CHP'nin *Ulus* gazetesi, DP'nin de *Demirkırat*'ı olacaktı. Fakat bu adımla *Demirkırat*, her fırsatta iktidara yakın olan gazeteleri eleştirdiği konuma düşmüş, siyasetin sopası haline gelmişti. Bu durumdan hem Fikret Karakoyunlu hem de Bedii Faik hoşnut kalmamıştı. DP'nin baskıları sonrası bu birleşme sürecine devam edilmeye çalışılmış olsa da önce Bedii Faik gazeteden ayrıldı, sonrasında gazete kapandı.

⁵⁷ *Siverek Sesi*, 4 Ekim 1958 / Yıl 7 Sayı(172-17)157

⁵⁸ Oğlu Erdoğan Karakoyunlu'nun *Siverek Sesi* Gazetesi'ne verdiği "Açık Teşekkür" başlıklı ölüm ilamından, *Siverek Sesi*, 4 Ekim 1958/ Yıl 7 Sayı(172-17)157

KAYNAKÇA**Arşivler**

İçişleri Bakanlığı Arşivi , “Fikret Karakoyunlu Dosyası”

Kitaplar

Aydemir, Şevket Süreyya, **Menderes'in Dramı?**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1969.

Bali, Rifat, **Tabutluklar, Sansaryan Han ve İki Emniyet Müdürü**, Libra Yayıncılık, İstanbul, 2011.

Bedii Faik, **Matbuat Basın derken... Medya**, C/I, Doğan Kitap, , 2. Baskı, İstanbul, 2001

Karakoyunlu, M. Fikret, **Duyuşlar**, Nümune Matbaası, İstanbul, 1932.

Karakoyunlu, M.Fikret (Cizre Kaymakamı), **Kaymakamlarla Nahiye Müdürlerinin Vazife ve Salahiyetleri**, Necmi İstikbal Matbaası, İstanbul,1934.

Karakoyunlu, Fikret **Gönülden Geçenler**, Nümune Matbaası, İstanbul, 1943.

Kurtoğlu, Mehmet, **Kültür Şehir Urfa**, Şanlıurfa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2006.

Mumcu, Uğur, **40'ların Cadı Kazanı**, 12. Basım, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1994.

Makaleler

Vural, Mithat Kadri, “Siyasal Bir Hesaplaşma Olarak: Hasan Ali Yücel-Kenan Öner Davası”, **Yeniden İmece**, S 28 (Ekim 2010), ss. 41-45.

Yıldırım, Tahsin, “Türk Gazetecilik Tarihi Üzerine Bir Deneme – II”, **Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları**, S 2 (Temmuz-Aralık 2009), ss. 255-288.

Sürelî Yayınlar

Demirkırat

Cumhuriyet

Siverek Sesi

Tezler

Çolak, Çağrı Doksan, **Türkiye’de Türkçü-Turancı Düşüncenin Kökleri ve Irkçılık-Turancılık Davası**, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon, 2014.

Ansiklopediler

Yazıcı, Nesimi, "Tasvir-i Efkâr", **İslam Ansiklopedisi**, C 40, Türk Diyanet Vakfı Yay., ss. 138-140.

Sözlü Tarih

Yılmaz Karakoyunlu İle Yapılan Mülakat, 9 Şubat 2020, Urla

Yılmaz Karakoyunlu İle Yapılan Mülakat, 10 Haziran 2012, Urla

Ek-1

Ek-2

T. C.
TEKİRDAĞ İLİ
Mektupçuluk Kalemi
U. No. 23
H. No. 11
D. No. 11

12 / 6 1946
Özü: Çorlu kaymakamının
istifası. H

Eki:
İçişleri Bakanlığı Yüksek katına

Çorlu kaymakamı Fikret Karakoyunlunun görevinden istifa dilekçesi ilişik olarak sunulmuştur.
Bu istifasile ilimizden adaylığını koyarak Millet vekili çıkmak amacını gütmekte olduğunu söylemiştir.
Bu itibarla istifası kabul buyurulduğu takdirde bu ilcenin ehemmiyeti ve seçim işlerinin nezaketi hasebile kısa müddet için bile vekâletle idaresi muvafık olamiye cagından derhal tecrübeli bir kaymakamın tayin ve izama müsaade buyurulmasını saygılarımla arz ve rica ederim.

6-07-46

Tekirdag Valisi
Ferit Nomer
F. Nomer

Zat İşleri Umum Müdürlüğüne
17 Haziran 1946
D. Kar

Cevaplarda Daire adının ve her üç numaranın işaret edilmesi rica.

İçişleri Bakanlığı, Fikret Karakoyunlu Dosyası

Ek-3

Kenan Öner - Hasan Ali Dâvası.
Etişir halinde gitti.
TEVİZ YERİ
Ankara caddeşi Çukurbâğı yolu
Gençlik Kitabevi
Yol 1 - Şişli 1 - Fiyatı : 15 Kurus

Demirkırat

PAZARTESİ, PERŞEMBE GÖNLERİ ÇIKAR SİYASİ, DEMOKRAT GAZETE.

FERİT

KURUĞRA MAĞAZASININ YENİ
ÇESTLERİNİ HER HALDE
GÖRÜNÜZ...
Adresi: Bahçelıyapı eskî Yarı Mıllı
Pazarı karşısında

Millet iradesine dayanan bir idare teessüs etmedikçe:

BİZDE DEMOKRASİ BİR HAYALDIR

İktidar partisi mevcudiyetini temin için, elindeki bütün kuvvetlere dayanarak millet iradesini hiçe indirmekten başka bir çare kalmadığını çok iyi anlamıştır.

Bu ne biçim Demokrasi?

Sualde ve hürriyetin meşhuru fikir ve makûlların her türlü müdahalesiyle müdahale edilmiş, fikir ve makûlların her türlü müdahalesiyle müdahale edilmiş, fikir ve makûlların her türlü müdahalesiyle müdahale edilmiş...

YAZAN: Prof. KENAN ÖNER

Kenan Öner

GARIB BİR MANTIK

Dâvâlar, esasında millette olduğun kabul edilmiş, fakat milletin iradesine dayanan bir idare teessüs etmedikçe...

Yazan: Samet AGAOĞLU

Kendi ekmeğini yağlanmış diye halkın ekmeğini kesiyorlar!

Farkında olan milletimiz, kendisini yağlanmış diye halkın ekmeğini kesiyorlar! Kendi ekmeğini yağlanmış diye halkın ekmeğini kesiyorlar!

Böylece halkın ekmeğini kesiyorlar! Kendi ekmeğini yağlanmış diye halkın ekmeğini kesiyorlar!

Muharrem Fevzi TOĞAY

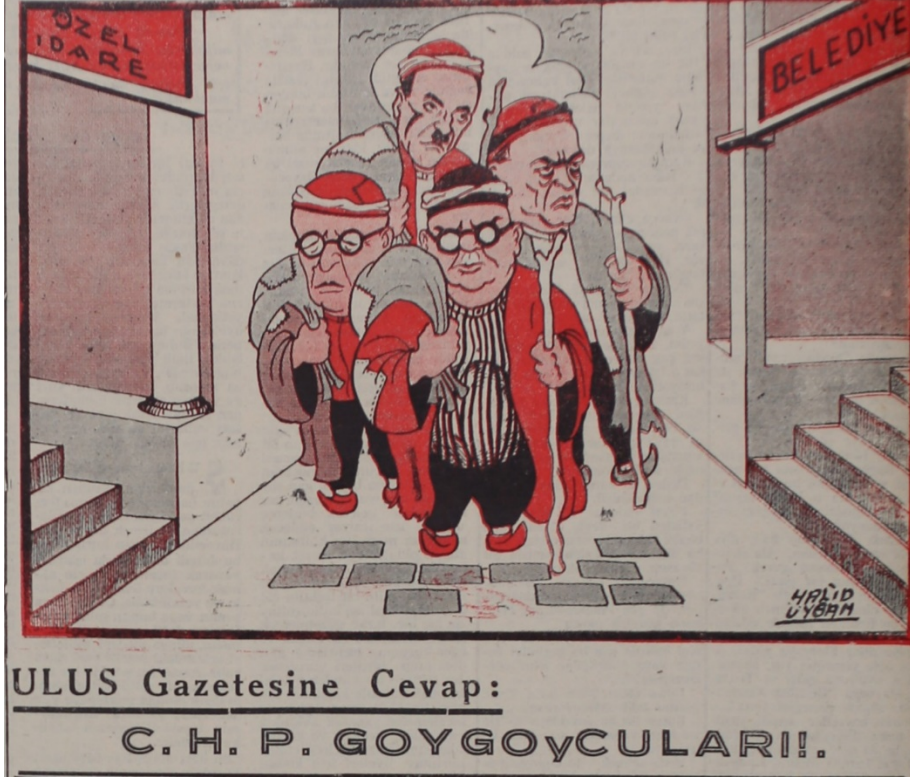
Özel Muharrem Fevzi TOĞAY'ın politik ve idari hayatını anlatan bir kitap. Herkesin okuması gereken bir kitap.

Demir Leblebi

Ank millî heronun edebî hayatını anlatan bir kitap. Herkesin okuması gereken bir kitap.

Halk Partisi başka mahallî partiler dışındaki...

Ek-5

Demirkırat, 19 Haziran 1947, s. 4.

